

Lidt om Johannes Bonnesen og Anker Kyster

En korrektion af Nordisk Leksikon for Bogvæsens Oplysninger om Kysters Værk om Bogbind i Det kgl. Bibliotek

Da hæfte 2 af „Nordisk Leksikon for Bogvæsen“ i foråret 1947 var udkommet, læste jeg til min store forbavelse i artiklen om Johannes Bonnesen (1868–1946), at „Teksten til Anker Kysters Værk „Bookbindings in the Public Collections of Denmark. I. The Royal Library. 1938“ skyldes ham [Bonnesen]“. Artiklen var skrevet af leksikonets hovedredaktør, overbibliotekar, dr. phil. Lauritz Nielsen.

Som den sidstlevende, der næsten fra begyndelsen på nærmeste hold har fulgt tilblivelsen af Kysters ovennævnte værk, vil jeg gerne her gøre rede for, hvordan det i virkeligheden forholder sig.

Kyster så det som sin opgave at beskrive bindene: det anvendte materiale og, ikke mindst, bogbindernes teknik, medens den videnskabelige behandling, som han skriver i forordet, lå „beyond my sphere and, indeed, my interest“. Men i kraft af sin dybtgående indsigt i de gamle bogbinderes dekorationsmetoder formåede han imidlertid i flere tilfælde at kaste nyt lys over den måde, de havde arbejdet på. Her skal særlig fremhæves hans analyse af Maioli-Bindet (fig. 64) og hans påvisning af, at et Johannes Rickenbach-Bind, 1470, synes at være det tidligste eksempel på anvendelsen af det hjulformede rullestempel (fig. 5).

Til Kysters bindbeskrivelser knytter sig et meget fyldigt noteapparat, og *dette* er i alt væsentligt udarbejdet af daværende bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek Johannes Bonnesen. På et tidligt stadium af bogens tilblivelse spurgte Kyster, hos hvem jeg havde tilbragt mange hyggelige stunder på værkstedet i Sværtegade, om jeg kunne tænke mig at gå Bonnesen til hånde ved arbejdet med noterne, et tilbud jeg med glæde modtog.

Samarbejdet med Bonnesen var både over-

måde interessant og lærerigt. Bonnesen var i besiddelse af rige kundskaber indenfor alt, hvad der hedder humaniora, „næsten i de gamle Polyhistorers Omfang“, skrev en af hans kolleger på biblioteket¹⁾, havde et indgående kendskab til bibliotekets bogskatte og var iøvrigt særdeles velbevandret på de historiske bogbinds vidtstrakte felt. I en nekrolog i „Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen“²⁾ beklages det, at Bonnesen aldrig havde ladet sig bevæge til at nedfælde noget af sin store viden om bogbind på papiret, men her, i de omfangsrige, kyndige noter, har han virkelig for en gangs skyld udmøntet en ikke ringe del af denne sin viden.

Det er mig bekendt, at det var Kysters ønske, at også Bonnesens navn skulle have stået på titelbladet, men dennes selvudslettende beskedenhed bevirkede, at han, der ved forskellige udstillinger af gamle bøger havde været en værdifuld medarbejder, men altid kun bag kulisserne, også her ønskede at være anonym. Han nævnes intetsteds i bogen. Det kan i denne forbindelse oplyses, at det dejlige venetianske 1500-tals bind (fig. 45) er skænket til Det kgl. Bibliotek af Bonnesen, som syntes, at denne bindtype manglede og burde være med i bogen. Men i noten til bindet står blot: „A gift to the Library 1935“.

Hos Pacht & Crone er de sort/hvide gengivelser udført i lystryk, en nu sjældent anvendt reproduktionsmåde, der til specielle formål som dette næppe overgås af nogen af de moderne teknikker. Farvetrykkene skulle leveres af F. Hendriksens Reproduktionsatelier, og Kyster henvendte sig da til sin gode ven. F. Hendriksens ældste søn Holger S. Hendriksen, som nu ledede firmaet. Kyster hævdede, at farvegengivelserne skulle trykkes på det samme temmelig ru papir som lystrykkene. Det førte til mange diskussioner mellem de to, men stædig, som vi Jyder er, holdt Kyster på sit. Enden på det blev, at Hendriksen gav op, og at opgaven blev overdraget Egmont H. Petersen, hvor bogen blev trykt. Det blev dog kun en halv sejr for Kyster, idet trykkeriet fandt på det vist ret usædvanlige lille trick at give

de til farve beregnede sider af papiret en næsten usynlig let glitning.

Hvem der har tilrettelagt det smukke værk er mig ikke bekendt, men man tager vist ikke meget fejl, om ikke Kyster selv har haft en finger med i spillet.

Bogen fik en fin modtagelse, ikke blot i den hjemlige presse, men også ude i den store verden. Eksempelvis kan nævnes, at i „The Times Literary Supplement“³⁾ anmeldes den af den berømte bogbinder Douglas Cockerell og i „The Library“ af auktionshuset Sotheby's sprænglærde bogbindseksperter G. D. Hobson. Begge anmeldere citerer in extenso Kysters redegørelse for den ved Maioli-Bindet anvendte dekorationsteknik.⁴⁾

Som det vil ses, er det en temmelig fatal fejl at tilskrive Bonnesen forfatterskabet til bogens hele tekst, og bedre bliver det jo ikke af, at Bonnesens navn overhovedet ikke nævnes i leksikonets artikel om Kyster. Jeg gjorde i et brev Lauritz Nielsen opmærksom på den fejlagtige oplysning. Han beklagede fejlen og foreslog, at man kunne berigtige den i artiklen om Kyster. Når dette ikke blev tilfældet, skyldes det formentlig redaktionsskiftet på grund af Lauritz Niensens død i juli 1947. Hovedredaktionen overtoges nu af bibliotekar, senere rigsbibliotekar Palle Birkelund. Efter hvad denne venligst har oplyst, fandtes mit brev ikke blandt papirerne vedrørende leksikonet.

Chr. Bang

Bibliotekar, cand. mag.

1) senere biblioteksdirektør Robert L. Hansen i anledning af hans 70 års dag (Bogens Verden, 1938, p. 332).

2) Årg. XXXIII, 1946, p. 97.

3) July 16, 1938, p. 484.

4) Der rettes en tak til Anker Kysters datter, fru Bodil Plate Petersen, som velvilligst har givet mig adgang til at benytte hendes samling af udklip og korrespondance vedrørende bogen.

Rolf Gjedsted

f. 1947, student 1967. Debut 1969 med „Englefronten“. Siden 1971 redaktør af Atlantis-serien. Har skrevet en lang række digtsamlinger, hvoraf kan nævnes „Trodsige bekendelser“ (1972), „Skønhedsreservatet“ (1973), „Saturnalia“ (1974). „Bevidsthedens have“ (1975), „Rejsen, rummet og ritualet“ (1976) og efteråret 1977 udkommer „Efter solen – nat og dag“. Rolf Gjedsted har desuden genudgivet flere af de store europæiske lyrikere, bl. a. Arthur Rimbaud og Georg Trakl.

To provinsbogtrykkerier

Kirsten Tønnes Pedersen: Peter Magnus – bogtrykker i Slagelse 1814–1856, 103 s., 1974.

Marilena Hertz: Bogtrykkeriet i Ribe 1810–1858, 96 s., 1974.

(*Studier fra Danmarks Biblioteksskole nr. 6 og 10*).

Serien Studier fra Danmarks Biblioteksskole omfatter især hovedopgaver og specialopgaver udarbejdet af de studerende i løbet af deres uddannelse.

I denne serie er der udkommet to hovedopgaver i faget bogvæsen om bogtrykkeriet i henholdsvis Slagelse og Ribe.

At det netop er provinsbogtrykkerier skyldes den kendsgerning, at undersøgelser af et enkelt dansk bogtrykkeris produktion, bortset fra perioden indtil 1600, kun er mulig i forbindelse med den bibliografi over provinstryk indtil 1830, som nu i en årrække har været under udarbejdelse i Det kgl. Bibliotek, bibliografere af bibliotekar Grethe Larsen under dr. phil. Erik Dals redaktion. En tilsvarende registrering af københavnske bogtrykkeres produktion findes endnu ikke.

Kirsten Tønnes Pedersen har skrevet om bogtrykker Peter Magnus, som havde bogtrykkeri i Slagelse fra 1814 til sin død i 1856; og Marilena Hertz om bogtrykkeren Niels Siersted Hyphoff, der oprettede sit bogtrykkeri i Ribe 1810, som Christine Hyphoff i 1835 ved

sin mands død overtog og førte videre til sin egen død 1858.

De to bøger omfatter begge en biografisk skildring af de to bogtrykkeriers ejere, en gennemgang af deres produktion samt til slut en bibliografi over bogtrykkeriernes produktion.

De to bogtrykkeriers økonomi har først og fremmest bygget på den avis, de hver især havde kgl. privilegium til at udgive. Peter Magnus udgav den senere *Sorø Amtstidende*, og Niels Siersted Hyphoff *Ribe Stifts Tidende*.

Udover aviserne og for Peter Magnus's vedkommende nogle periodiske skrifter, er der registreret 178 tryk af Peter Magnus og 229 fra den Hyphoffske presse. Herudover må man naturligvis regne med, at begge presser har trykt en del, som ikke findes bevaret eller registreret i de offentlige biblioteker og arkiver; dette gælder navnlig lejlighedstryk og mærkater.

Peter Magnus's tryk var for en stor del religiøse skrifter og dernæst skrifter af oplysningsmæssig karakter f. eks. Hans Bastholms *Theoretisk og practisk Anviisning til Fattigvæsenets hensigtsmæssige Bestyrelse i Danmark uden for Hovedstaden*. Begge presser trykte også en del lærebøger til brug for de to lærde skoler, der lå inden for deres virkeområde, ligesom især den Hyphoffske presse har trykt en større mængde administrative småskrifter for Ribe Kathedralskole.

Udover den rene beskrivelse af bogtrykkerens liv og produktion, sætter Kirsten Tønnes Pedersen på udmærket måde dette i forhold til datidens samfundsmæssige forhold. Hun gennemgår f. eks. Trykkefrihedsforordningen af 1799 og dens indflydelse på bogtrykkerkårene i første halvdel af 1800-tallet. Endvidere kommer hun ind på datidens oplysningsvirksomhed, der nok f. eks. medførte gennemførelsen af skoleloven af 1814 og i en anden retning udvikling af landbrugsproduktionen, men som ikke havde sit grundlag i et ønske om at ligestille almuen med borgerskabet.

Jeg har ikke nøjere gennemgået de enkelte numre i bibliografien, der afslutter de to bøger, men som det fremgår af forfatterens egne be-

mærkninger, er det for den periode, som er omfattet af Bibliotheca Danica, stort set en afskrift af Grethe Larsens og Erik Dals provinsbibliografi. Med det trods alt forholdsvis beskedne antal titler, det drejer sig om ved registreringen af en enkelt bogtrykkers arbejder, finder jeg, at det havde været rimeligt at gøre registreringen omhyggeligere ved f. eks. at tage udgangspunkt i registreringsmåden for Lauritz Nielsens Dansk Bibliografi 1482-1600 eller i det mindste have medtaget en registrering af arksignaturer i det omfang, de har været anvendt.

Denne sidste indvending kan dog ikke bortviske indtrykket af det udmærkede arbejde, som Danmarks Biblioteksskole på denne måde lader en videre kreds få glæde af, og at man opmærksomt bør følge de udgivelser, der i fremtiden kommer herfra.

SSH

Planchen

Dette nummers planche viser et lille udvalg af etiketter – små plakater – som har været brugt til at klæbe ind i bøger før i tiden.

Disse små budbringere skal erindre om bogbinderen, der indbandt, og boghandleren som solgte bogen.

Etiketterne kendes udført i de forskellige grafiske metoder: bogtryk, stentryk, – grave-rede og træskårne.

Den tidligste anvendelse af sådanne tryksager er her i landet fra slutningen af det attende århundrede – hvorimod man i England og Frankrig har eksempler, der går længere tilbage.

Disse „ephemera“ er vel nok de første spor af en aktiv reklame, som senere skulle komme til at spille en dominerende rolle i vor hverdag.

C. F. Simonsen

Navne- og emneregister

- Andersen, Hans, *Note om FfBs bomærkekonkurrence*, 22-23
- Bang, Chr., *Lidt om Johannes Bonnesen og Anker Kyster*, 276-277
- Bengtsson, Bengt, *Officina typographica*, 97-103
- Biblis* 1972, (anm. af Christian Ejlers), 23-24
- Bodoni-museet i Parma, 77-84
- Bodonis *Oratio Dominica*, note, 85-87
- Börjeson, Ingeborg, *Venner, dyr og bogbind*, (anm. af Knud Erik Larsen), 20-21
- BOGMUSEER**
- Bodoni-museet i Parma, 77-84
- Gutenbergmuseet i Mainz, 6-11
- Klingspormuseet i Offenbach, 229-238
- Officina typographica, 97-103
- Plantin-Moretus museet, 265-275
- Det polske papirmuseum i Duszyniki, 145-149
- Den Rosendahlske bibelsamling, 47-52
- BOGTILRETTELÆGNING**
- Bogen i en TV-alder, 14-19
- Bøger på skrivemaskine, 25-32
- Composersats, 257-264
- Bonnesen, Johannes, 276-277
- Bülow-Jacobsen, Adam, *Bøger og skrivematerialer i den klassiske oldtid*, 151-168
- Cavalcade*, 1-5
- Ciavarella, Angelo, *Bodoni-museet i Parma*, 77-84
- Corsaren*, note, 239-240
- Dal, Erik, *Marcel Rasmussens bogillustrationer*, 209-217
- Ejlers, Christian, *Mere om bøger på skrivemaskine* (sammen med Erik Ellegaard Frederiksen), 25-32
- Note om Thomas Bewick*, 20
- Anm., 23-24
- Ellegaard Frederiksen, Erik, *Den akademiske håndværker (Om Jan Tschichold)*, 106-118
- Bogen i en TV-alder*, 14-19
- Mere om bøger på skrivemaskine* (sammen med Christian Ejlers), 25-32
- Note om Jan Tschichold*, 53-54
- Fiebig, Boris og Eberhard, *Vi laver selv papir!*, 169-200
- FORENING FOR BOGHAANDVÆRK**
- Bomærkekonkurrencen, indlæg fra Hans Andersen, 22-23, og svar fra Jokum Smith, 54-55
- F. Hendriksen-medaljen og FfBs ærespris 1974, 142
- Oversigt over FfBs bestyrelse, udvalg og komiteer 1975, 138-139, med rettelse, 208
- Fransk forlagsvirksomhed, 218-228
- Fund og forskning* 1973, (anm. af Erik C. Lindgren), 55-56
- Fund og forskning* 1974, (anm. af Erik C. Lindgren), 144
- Gjedsted, Rolf, *Otabøgerne*, 241-245
- Grandjean, Austin, *Composersats*, 257-264
- Grønborg, Kristian, *Tidlige danske litografiske tryk*, 89-96
- Gutenbergmuseet i Mainz, 6-11
- Halbey, Hans A., *Klingspormuseet i Offenbach*, 229-238
- Hallman, Adolf, 33-46
- Hertz, Marilena, *Bogtrykkeriet i Ribe, 1810-1858* (anm. af Steen Stegeager Hansen), 277-278
- Holberg-illustrationer, 57-76
- Japanske familiemærker, note, 119-120
- Jensen, Ole Olav, *Otas bog-gave 1924-1942* (sammen med Poul Michaël Linneballe), 246-256
- Kazcimierczak, Wladislaw, *Det polske papirmuseum i Duszyniki*, 145-149
- Klingspor-museet i Offenbach, 229-238
- Klint, Helle, *Håndlavet japansk papir: washi*, 201-203

- Kyster, Anker, 276-277
- Larsen, Knud Erik, Anm. 20-21
- Lindgren, Erik C., Anm. 55-56; 144
- Linneballe, Poul Michaël, *Otas boggave 1924-1942* (sammen med Ole Olav Jensen), 246-256
- Litografiske tryk, tidlige danske, 89-96
- Marcus, Aage, *Et lille forlag*, 121-130
- Nordstrand, Ove K., *Bøger om papir, bogliste*, 207
- Norbæk, Jens Fr., *Danske Holberg-illustrationer fra Abildgaard til Arnel*, 57-76
- Papirmuseet i Duszynki, 145-149
- PLANCHER
- Træsnit af Thomas Bewick, 12-13
- Tyske bogtrykker- og forlæggermærker indtil 1600, 44-45
- Bodonis *Oratio Dominica*, 80-81
- Japanske familiemærker, 104-105
- Vignetter fra Peter von Westens skriftprøvebog, 1779 og M. C. Hempels skriftprøvebog, 1848, 140-141
- Planche fra l'Art de faire le papier af J. J. de la Lande, 1761, 204-205
- Træsnit fra Corsaren, 232-233
- Bogbinder- og boghandlermærkater fra det 19. århundrede, mellem s. 264 og 265
- Plantin-Moretus museet, 265-275
- Presser, Helmut, *Gutenbergmuseet i Mainz*, 6-11
- Officina typographica, 97-103
- Otas boggave 1924-1942, en bibliografisk oversigt, 246-256
- Otabøgerne, 241-245
- Rasmussens, Marcel, bogillustrationer, 209-217
- Reimer, Eli, *Note om Tschichold*, 120
- Rosendahl, Paul, *Den Rosendahlske bibelsamling*, 47-52
- Schuer, Philippe, *Et indblik i fransk forlagsvirksomhed*, 218-228
- Nøgle til typografien*, 131-137
- Sikker Hansen, Aage, 33-46
- Simonsen, C. F., *Note om bogbinder og boghandlermærkater*, 278
- Smith, Jokum, *Museum Planti-Moretus*, 265-275
- Svar til Hans Andersen om bomærkekonkurrencen, 54-55
- Stegeager Hansen, Steen, *Note om Bodonis Oratio Dominica*, 1806, 85-87
- Note om tyske bogtrykker- og forlæggermærker indtil 1600*, 53
- Anm. 277-278
- Stephensen, Hakon, *Hallman, Sikker og Ungermann*, 33-46
- Storm, Ole, *Cavalcade*, 1-5
- Tiedemann, Anker, *Note om japanske familiemærker*, 119-120
- Tschichold, Jan, 53-54; 106-118; 120
- Tønnes Pedersen, Kirsten, *Peter Magnus - bogtrykker i Slagelse 1814-1856* (anm. af Steen Stegeager Hansen, 277-278)
- Ufer, Nils, *Note om Corsaren*, 239-240
- Ungermann, Arne, 33-46
- Washi, 201-203

Oversigt over Forening for Boghaandværks bestyrelse, udvalg og komiteer

HOVEDBESTYRELSE

SEKRETARIAT:

Nørre Farimagsgade 74, 1.
1364 København K
Tlf. (01) 11 78 12
Tirsdag og torsdag 9-12

Produktionschef

Finn Aa. Andersen
(næstformand)

Arkitekt Vilhelm Bøgh

Redaktør Aage Damm

Bogtrykker H. P. Frandsen

Bibliotekar

Steen Stegeager Hansen

Mag. art. Vagn Jørgensen

Bogtrykker Poul Kristensen

Bogbindermester

Knud Erik Larsen

Overbibliotekar Torkil Olsen

(formand)

Litograf V. O. Permild

(kasserer)

Bogtrykker Henry Thejls

Sekretær: Vibeke Schultz

Forretningsfører:

William Graakjær

FORRETNINGSUDVALG

Produktionschef

Finn Aa. Andersen

Redaktør Aage Damm

Bogtrykker Poul Kristensen

Overbibliotekar Torkil Olsen

Litograf V. O. Permild

BOGVEENNENS REDAKTION

Brolæggerstræde 4
1211 København K

Forlagsboghandler

Christian Ejlers

Grafiker Johanne Elmstedt

Bibliotekar

Steen Stegeager Hansen

Forlagsredaktør

Erik C. Lindgren

NORDJYSK AFDELING

Valmuemarken 41
9000 Ålborg

Arkitekt Vilhelm Bøgh

(formand)

Vicestadsbibliotekar

Johs. E. Tang Kristensen

Arkitekt Rich. Lohmann

Lassen (kasserer)

Jægermester Erik Sanders

Konsulent Tommy Simonsen

ØSTJYSK AFDELING

Kridthøjvænge 52
8270 Højbjerg

Bogbindermester

Jens E. Hansen

Mag. art. Vagn Jørgensen

(formand)

Bogtrykker Viggo Nielsen

Grafiker Finn Sködt

(næstformand)

Antikvarboghandler

Hans Aabenhus (kasserer)

VESTJYSK AFDELING

Åkirkebyvej 2
7400 Herning

Boghandler Ole Holm

(næstformand)

Bogtrykker Poul Kristensen

(formand)

Kommunaldirektør

Hans Petersen (kasserer)

Museumsinspektør

Torben Skov (sekretær)

SYDJYSK AFDELING

Øster Alle 16
6600 Vejle

Boghandler Bent Clausen

Overbibliotekar

Hans Erik Eriksen (kasserer)

Bogtrykker H. P. Frandsen

(formand)

Overbibliotekar Jørgen Hamre

Bogbindermester Arne Larsen

Bogtrykker Sv. Aage Laursen

Bogtrykker Paul Rosendahl

FYNS AFDELING

Porsevænget 19
5250 Odense SV

Forretningsfører Børge Baden

Marketingschef

Finn Christensen

(kasserer, sekretær)

Bogbindermester

Fritz Clausen

Direktør Per Honoré

(formand)

Overbibliotekar Torkil Olsen

Prokurist Axel Steen

KØBENHAVNS AFDELING

Nørre Farimagsgade 74, 1.
1364 København K

Grafiker Jesper Frederiksen
Grafiker Øivind Kaae
(næstformand)

Bogbinder Ole Lundberg
(kasserer)

Grafiker Eric Mourier
(formand)

Direktør Bent Ranning
Grafiker Anne Rohweder

NORDISK BOGKUNST

Nørre Farimagsgade 74, 1.
1364 København K

Produktionschef

Finn Aa. Andersen
(formand)

Redaktør Aage Damm

Bogtrykker Poul Kristensen
(Dansk Provins Bogtrykker-
forening)

Bogtrykker Jens Nordlunde
(Københavns Bogtrykker-
forening)

Overbibliotkar Torkil Olsen
Litograf V. O. Permild
Vibeke Schultz (sekretær)

KOMITEEN FOR
GODT BOGARBEJDE

Sekretær:

Grafiker Øivind Kaae
Badstuestræde 8
1209 København K
Tlf. (01) 14 69 00

*Valgt af Forening for
Boghaandværk*

fabrikant Hans Christensen
administrator, dr. phil.

Erik Dal
bogbinder Ole Lundberg
litograf V. O. Permild
grafiker Birgit Sylvander
bogtrykker Henry Thejls

*Valgt af Fagskolen for
Boghaandværk*

fhv. overlærer Jens Olsen
afdelingsforstander
Johan Sternberg

*Valgt af Reprotknisk
Fagskole*

forstander Leif Richter
Larsen

*Valgt af Den grafiske
Højskole*

grafiker Bent Rohde
(formand)

Valgt af Akademisk

Arkitektforening
arkitekt Povl Abrahamsen

Valgt af Danmarks

Biblioteksforening
bibliotekar Poul Steen
Larsen

Valgt af Kunstakademiet
arkitekt Lisbeth Gasparska

Valgt af Kunstindustrimuseet
bibliotekar, cand. art.
Eva Steinaa

Der nedsættes en jury, bestående af to komitémedlemmer valgt for to år og to gæstemedlemmer valgt for ét år.

KOMITEEN TIL
UDVÆLGELSE AF
GODE BOGBIND

*Valg af Forening for
Boghaandværk*

bogbindermester
Knud Erik Larsen

Valgt af Bogbinderlauget
bogbindermester
Bent Andrée

Valgt af Bogbinderforbundet
forretningsfører
Leif Iwersen

*Valgt af Fagskolen for
Boghaandværk, Bogbinder-
skolen*
bogbinder Ole Lundberg
(sekretær)

Der vælges et eksternt medlem for en periode

FAGSKOLEN FOR
BOGHAANDVÆRK

Litograf V. O. Permild
Overfaktor Aage Wantzin

CAVALCADE

MAANEDSMAGASIN FOR LITTERÆR UNDERHOLDNING

Pris Kr. 1,50

I Norge: n. Kr. 1,70

I Sverige: sv. Kr. 1,15

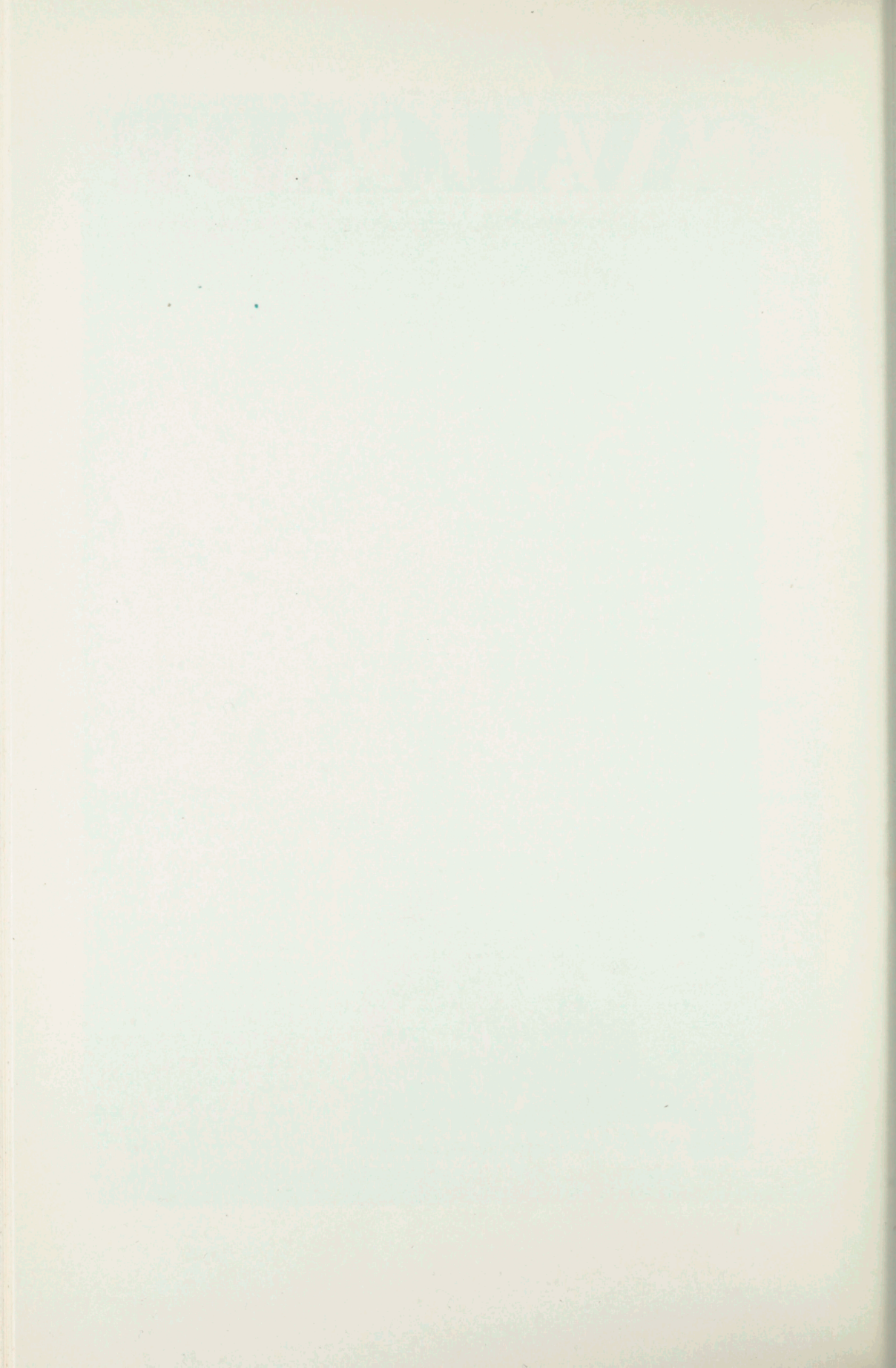
I Finland: Fmk. 45.—

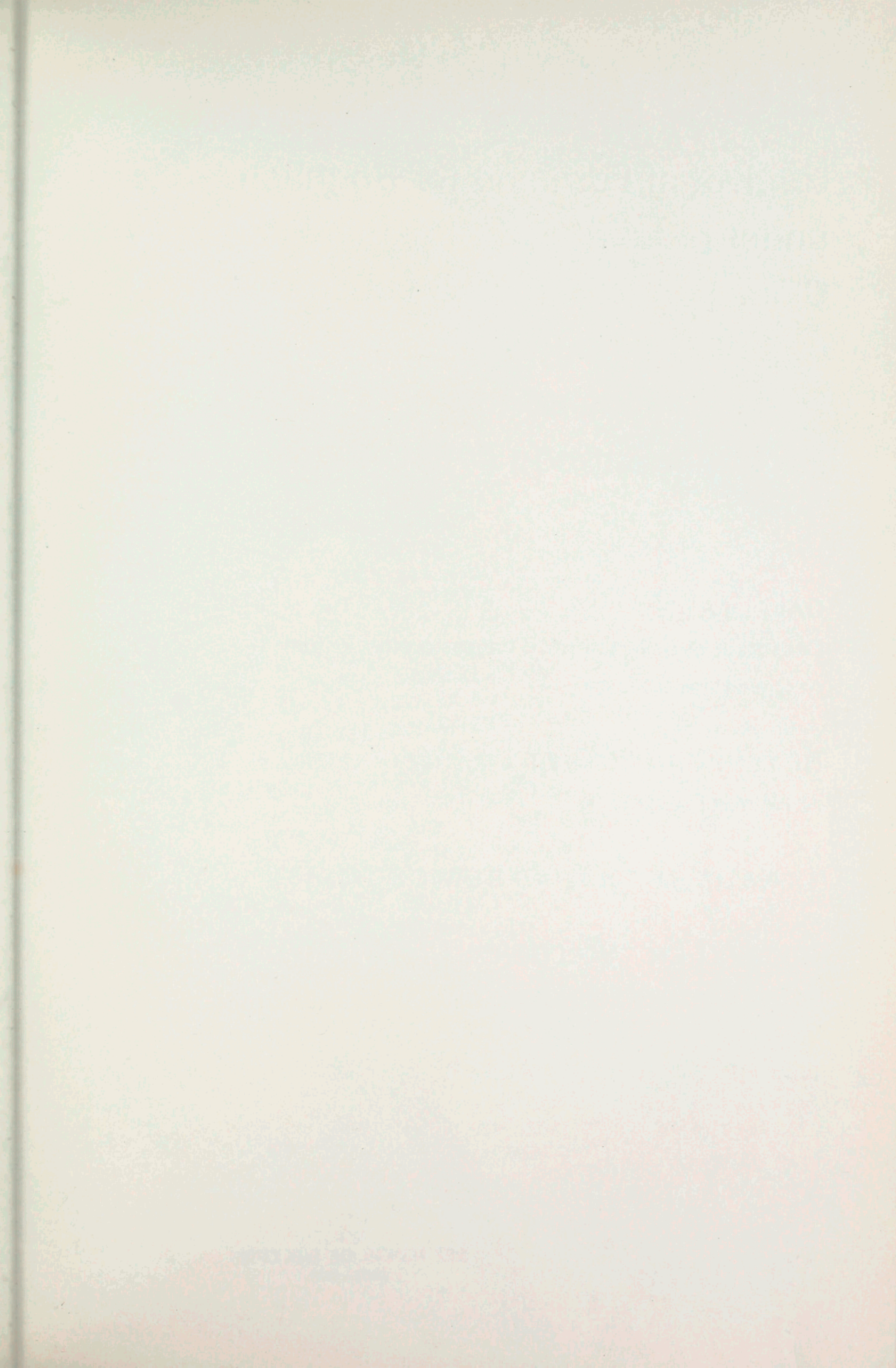

2. AARGANG NR. 2
MARTS 1947

EYVIND JOHNSON
ALBERT MALTZ
NIKOLAJ LESKOV
EDITH SÖDERGRAN
SCHALOM ASCH
ELIZABETH BOWEN
GERALD KERSH
H. G. WELLS
JAN FRIDEGÅRD m. fl.

DET KULØRTE HÆFTE

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Claus Fenger, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

CAVALCADE

Det første danske litterære magasin efter krigen

Af Ole Storm 1

GUTENBERGMUSEET I MAINZ

Af Helmut Presser 6

TRÆSTIK AF THOMAS BEWICK 12-13

BOGEN I EN TV-ALDER

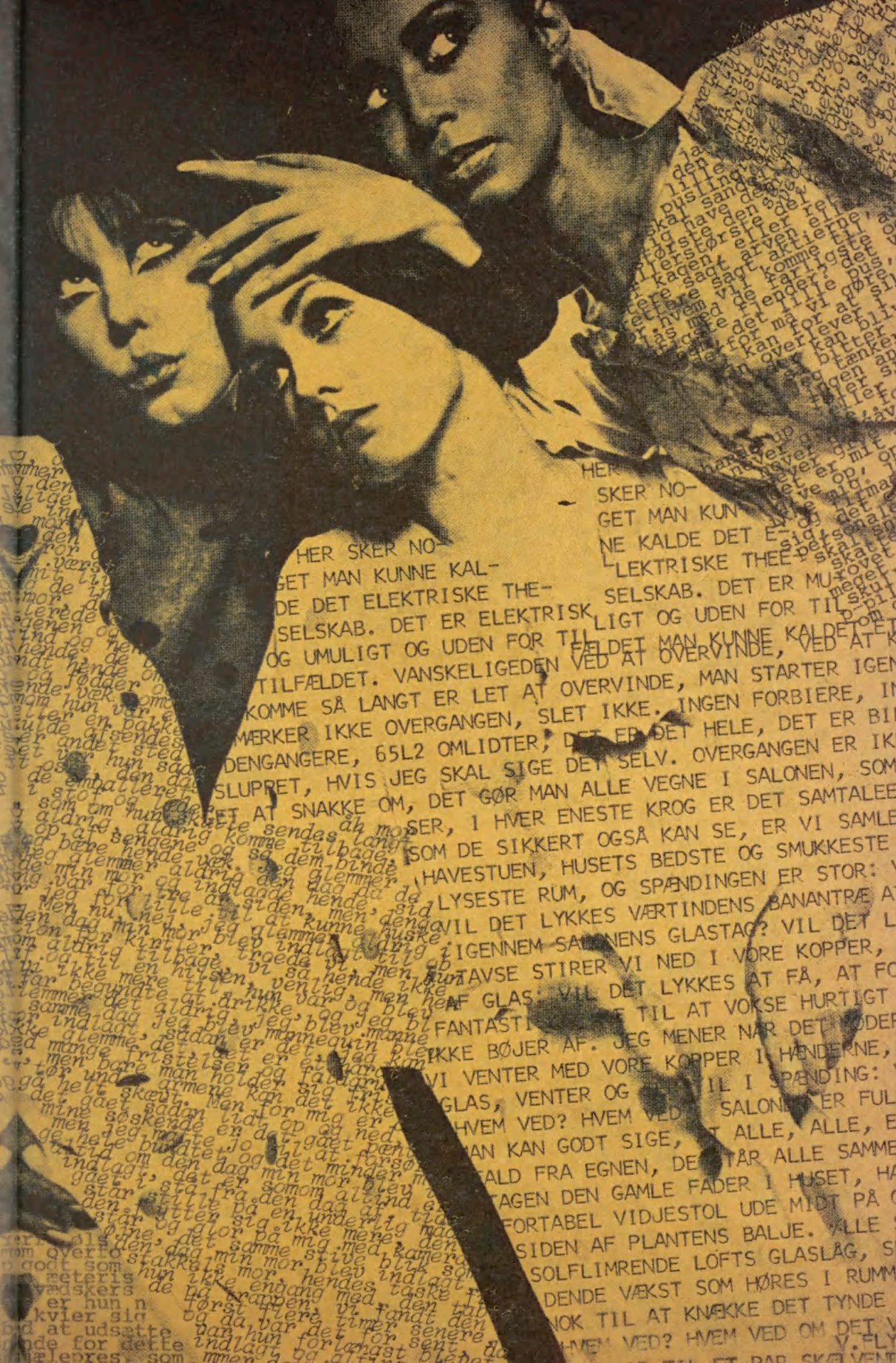
Af Erik Ellegaard Frederiksen 14

NOTER OG ANMELDELSER 20

1974-76

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1

HER SKER NO-

GET MAN KUNNE KAL-

DE DET ELEKTRISKE THE-

SELSKAB. DET ER ELEKTRISK

OG UMULIGT OG UDEN FOR TIL

TILFÆLDET. VANSKELIGEDEN VED AT OVERVINDE,

KOMME SÅ LANGT ER LET AT OVERVINDE, MAN STARTER IGEN

MÆRKER IKKE OVERGANGEN, SLET IKKE. INGEN FORBIERE, IN

DENGANGERE, 65L2 OMLIDTER, DET ER DET HELE, DET ER BIL

SLUPRET, HVIS JEG SKAL SIGE DET SELV. OVERGANGEN ER IK

ET AT SNAKKE OM, DET GØR MAN ALLE VEGNE I SALONEN, SOM

ALDRIG SENDES ÅB MØSER, I HVER ENESTE KROG ER DET SAMTALEE

DE BEBE HENDE OG SÅ DEM TILBAGE SOM DE SIKKERT OGSÅ KAN SE, ER VI SAMLE

DE MIN MOR OG INDLAG DEN DAG DA LYSSESTE RUM, OG SPÆNDINGEN ER STOR: V

JEG FOR LITTE AT SIDEN, MEN SID DENGANG VIL DET LYKKE VÆRTINDENS BANANTRE A

EN DAG MIN MOR BLEV INDLAGT IGENNEM SALONENS GLASTAG? VIL DET

OM ALDRIG KINTLER BLEV INDLAGT IGENNEM SALONENS GLASTAG? VIL DET

VI IKKE TIL EN HJSEN, VI SÅ HENDE TIL AB TAVSE STIRER VI NED I VØRE KOPPER,

FOR BEGYNDELSE, MEN HENDE IKKE HAF GLAS: VIL DET LYKKE AT FÅ, AT FO

SAMME DET ALDRIG, JEG OG JEG BLEV FANTASTI

OG INDLAG, SÅDAN ER DET, JAG KAN IKKE BØJER AF. JEG MENER NÅR DET HODER

DE MANGE FRISTELSEN ER ET JAG KAN VI VENTER MED VØRE KOPPER I HENDERNE,

TOR MÅN BARE MAN HOLDER SIG TIL GLAS, VENTER OG IL I SPÆNDING: I

GA HELL SKEDT, MAN TOR IKKE GLAS, VENTER OG SALONEN ER FUL

MIN GÆL SÅDAN TOR MIG ER HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

MEG SØSKENDE EN DAT OG NED MAN KAN GODT SIGE, AT ALLE, ALLE, E

DE HALE BUNDET, JO TIL GÆT PENS MAN KAN GODT SIGE, AT ALLE, ALLE, E

INDLAGT, DET ER SOM MOR BLEV TAGEN FRA EGNEN, DE TAR ALLE SAMME

STÅR I STÅL FRA DEN DAG AT SIDEN DEN GAMLE FADER I HUSET, HA

DEN STÅL PÅ EN UNDERLIG MÅD FORTABEL VIDJESTOL UDE MIDT PÅ C

STÅR OG GLOR SIG IKKE MERE, DEN SIDEN AF PLANTENS BALJE. VIL

ER ALDRE, DET SAMME SÅ MED KAMERA SOLFLIMRENDE LØFTS GLASLÅG, S

OM OVERTO, DAG MIN MOR BLEV BLIK SK DENDE VÆKST SOM HØRES I RUMM

GOOT SOM STAKKALS, BIV BLIK SK DENDE VÆKST SOM HØRES I RUMM

METERIS HUN IKKE MOR, HENDES TÅSKE TA NOK TIL AT KNÆKKE DET TYNDE

VÆRSKERS DE PÅ STRAPPEN MED DEN TAB HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

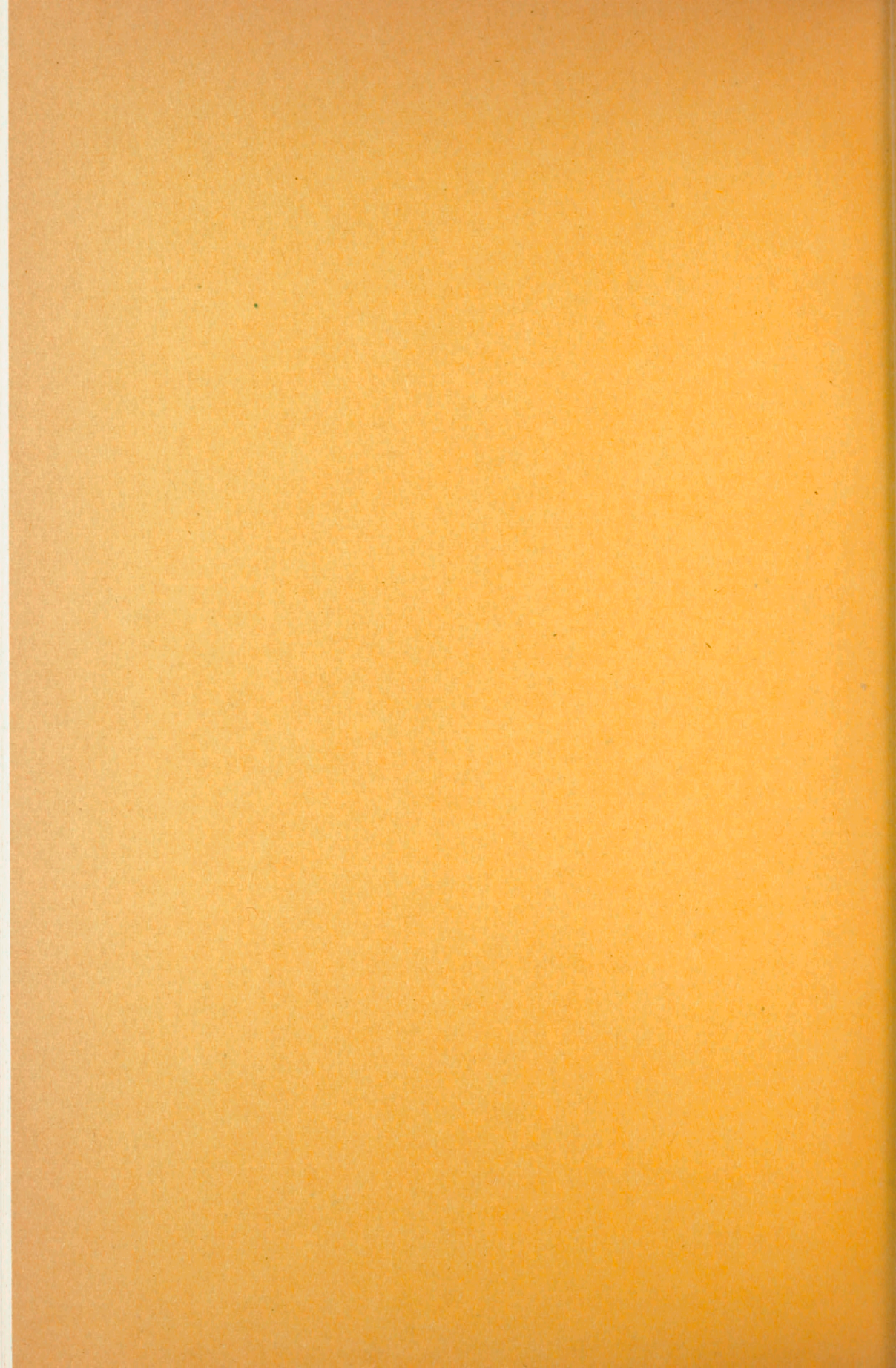
ER HUN NÅRST TILERE, VI TANDT DEN HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

KVIER SIG VAND HUN FOR LÆNDE, DEN HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

DAD AT UDSATTE INDLAG, OG ALLE HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

INDE FOR DETTE INDLAG, OG ALLE HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

TALEPRES, SOM MME, OG ALLE HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED? HVEM VED?

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Claus Fenger, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

MERE OM BØGER PÅ SKRIVEMASKINE

Montageanvisninger og økonomiske overvejelser

Af Christian Ejlers og Erik Ellegaard Frederiksen 25

HALLMAN, SIKKER OG UNGERMANN

Af Hakon Stephensen 33

DEN ROSENDAHLSKE BIBELSAMLING

Af Paul Rosendahl 47

NOTER 53

DET KØNDELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1974-76

2

Fig. II.

Typus Civis Potuani.

BOGVEJENEN

Udgivet af den danske Bogvejenforening
under ledelse af den danske Bogvejenforening
Christiansburg, den 1. januar 1911
og for den danske Bogvejenforening
Redaktionens adresse: Christiansburg, den 1. januar 1911
Prototypen af A. H. H. København

Den danske Bogvejenforening
1. januar 1911
A. H. H. København
1. januar 1911
A. H. H. København
1. januar 1911
A. H. H. København

1874-76

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Claus Fenger, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

DANSKE HOLBERG-ILLUSTRATIONER
FRA ABILDGAARD TIL ARNEL

Af Jens Fr. Nørbæk 57

BODONI-MUSEET I PARMA

Af Angelo Ciavarella 77

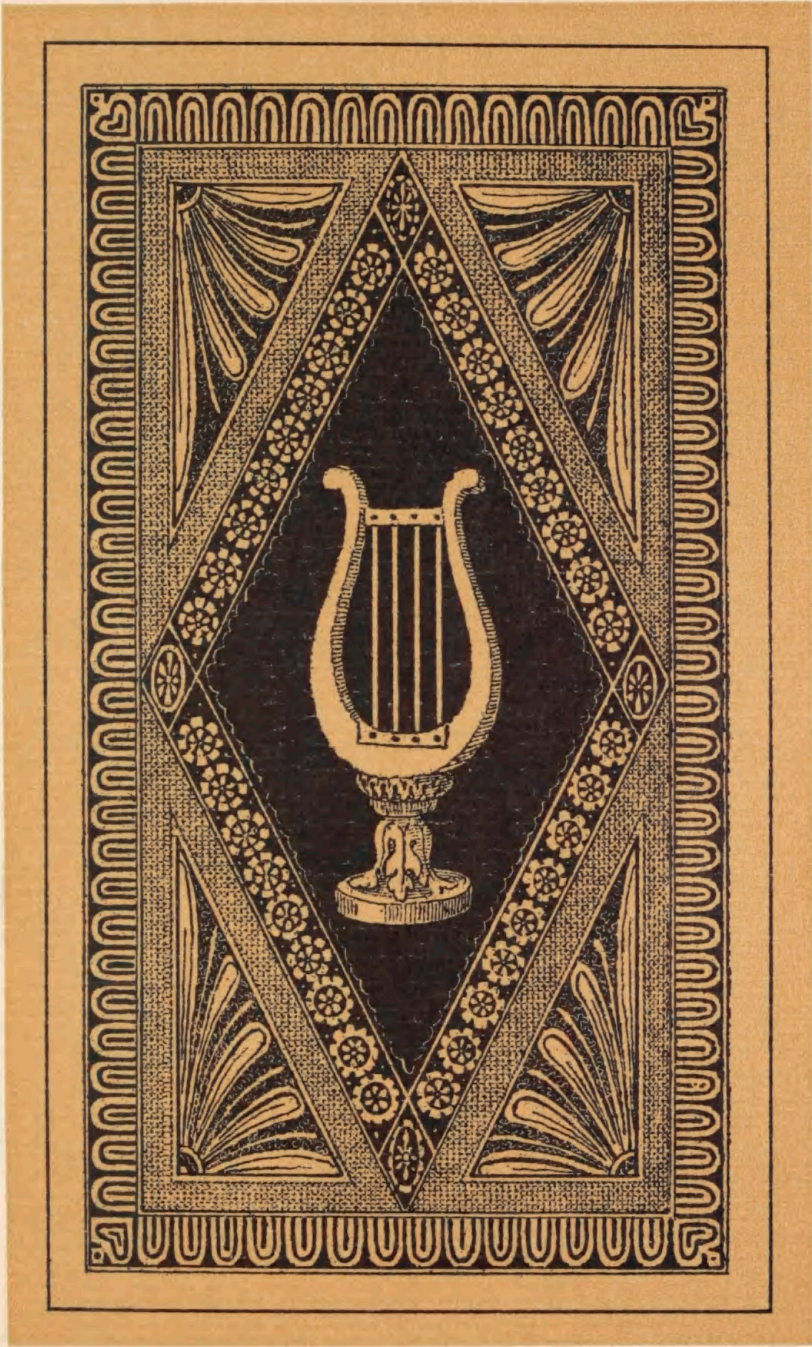
NOTER 85

DET KØNDELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1974-76

3

BOGVEJEN

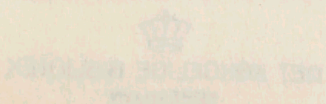
Udgivet af Forening for Boghandlere
under ledelse af Christian Hansen
Claus Fenger, Steen Stegler og Hans
og Erik C. Lindgreen
Redaktionens adresse:
Eriksstræde 21, København

TIDLIGE DAVALE, HEDERLIGT
At Kristian Grevens

ORIGINAAL TILBUD
Bortryktet er indkommet til
Av Bengt Bengtson

DEN AKADEMISKE HANDELSKUNDE
for Tænkningen i den
At Eric Egegaard

1874-76
At Anders Tvedemann 110
Tænkningen
At Bill Pinner 150

1874-76

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Claus Fenger, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

TIDLIGE DANSKE LITOGRAFISKE TRYK

Af Kristian Grønborg 89

OFFICINA TYPOGRAPHICA

Boktrykkeriet och bokbinderiet på Skansen

Av Bengt Bengtsson 97

DEN AKADEMISKE HÅNDVÆRKER

Jan Tschicholds indsats i europæisk typografi

Af Erik Ellegaard Frederiksen 106

NOTER

Japanske familiemærker

Af Anker Tiedemann 119

Tschichold

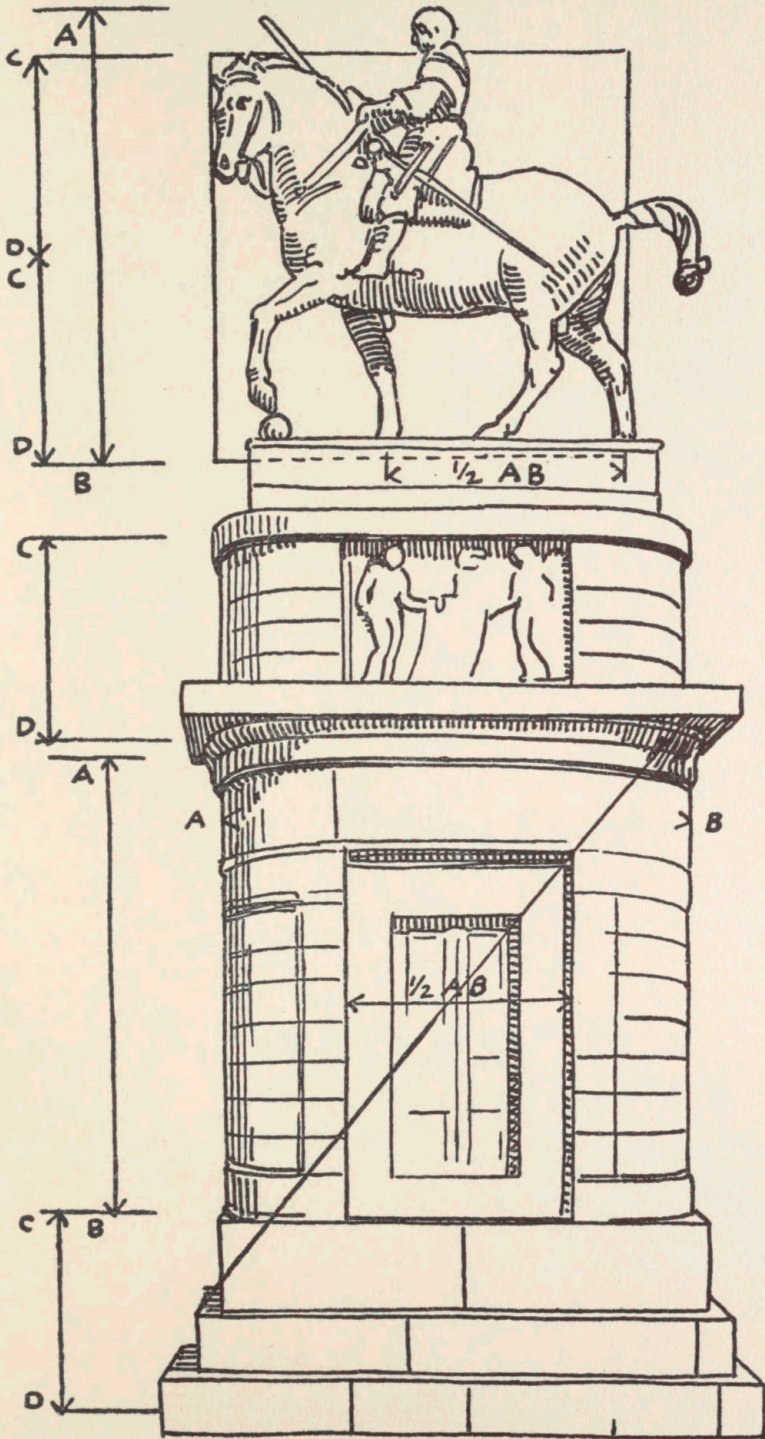
Af Eli Reimer 120

DET KØNIGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1974-76

4

BOGVEJENNINGEN

Uddrevet af Forlaget for Bogvejenning

og Redaktion af Christian Ejlert

Christian Ejlert, Steen Stegmann

og E. C. Lindgreen

Redaktionens adresse

Bogvejenningens adresse, 1211 København K

ET LILLE FORLAG

At Vedbo Mønstre 121

NOTER TIL TYPOGRAFIEN

At Finne Sønder 121

NOTER

Overigt over Forlaget for Bogvejenning

Uddrevet af Forlaget 121

for bogvejenningens uddrivning

At Christian Ejlert, Hans 121

1. Uddrivning af Forlaget og

Uddrivning for Bogvejenningens uddrivning 121

Uddrivning af Forlaget 121

At E. C. Lindgreen 121

DET DANSKE BOKFORLAG
København

121-76

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Johanne Elmstedt, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

ET LILLE FORLAG

Af Aage Marcus 121

NØGLE TIL TYPOGRAFIEN

Af Philippe Schuwer 131

NOTER

Oversigt over Forening for Boghaandværks
bestyrelse, udvalg og komiteer 138

To provinsbogtrykkes skriftprøvebøger

Af Steen Stegeager Hansen 142

F. Hendriksen-Medaljen og

Forening for Boghaandværks ærespris 1974 142

Fund og Forskning 1974

Af Erik C. Lindgren 144

DET KØNDELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1974-76

5

PAPIR

BOGVEJENNING

Udgivet af Forening for Bogvejenning
under ledelse af Christian Madsen
Johann Hinrichsen, Steen Stægger, Hans
O. Lindgreen
Redaktionens adresse:
Bogvejenningens A. H. Kjøbenhavn

DESKRIBTION AF FAMILIEN
A. H. Kjøbenhavn

BØGER OG SKRIVEMATERIALE
KILASISKE ODET

Forening om Bogvejenning
At Aam Bogvejenning

VI LÆSER
At Aam Bogvejenning

HANDELVASTLÆSERK PAPIR (WASH)
At Aam Kjøbenhavn

NOTER
At Aam Kjøbenhavn

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Johanne Elmstedt, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

DET POLSKE PAPIRMUSEUM I DUSZNIKI

Af Wladislaw Kazcimierczak 145

BØGER OG SKRIVEMATERIALER I DEN
KLASSISKE OLDTID

Specielt om papyrus

Af Adam Bülow-Jacobsen 151

VI LAVER SELV PAPIR!

Af Boris og Eberhard Fiebig 169

HÅNDLAVET JAPANSK PAPIR: WASHI

Af Helle Klint 201

NOTER 207

1974-76

DET KØNDELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

6-7

BOGEMMEN

Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878

Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878

Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878
Udvalgt af Højesteret den 12. April 1878

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Johanne Elmstedt, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

MARCEL RASMUSSENS BOGILLUSTRATIONER

Af Erik Dal 209

ET INDBLIK I FRANSK
FORLAGSVIRKSOMHED

Af Philippe Schuwer 218

KLINGSPOR-MUSEET I OFFENBACH 229

Af Hans A. Halbey 229

NOTER

Nils Ufer om Corsaren 239

Philippe Schuwer 240

Bogvennens plancher 240

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1974-76

8

JORDEN RUNDT I 80 FORTÆLLINGER

DEN TROFASTE HOTTENTOT

AF
ADA HENSEL OG P. FALK RØNNE

E

„OTA“s BOGGAVE

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Johanne Elmstedt, Steen Stegeager Hansen
og Erik C. Lindgren

Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

OTABØGERNE

Af Rolf Gjedsted 241

OTAS BOGGAVE 1924-1942

En bibliografisk oversigt

Af Ole Olav Jensen og Poul Michaël Linneballe 246

MUSEUM PLANTIN-MORETUS

Af Jokum Smith 265

NOTER

Lidt om Johannes Bonnesen og Anker Kyster 276

To provinsbogtrykkerier 277

Navne- og emneregister 1974-76 279